
AZƏRBAYCANDA MUSIQI-ESTRADA MENECMENTİNİN NAILİYYƏTLƏRİ BARƏDƏ

Azərbaycan Respublikası dövlət müstəqilliyi əldə edəndən sonra musiqi incəsənəti yeni tarixi inkişaf mərhələsinə qədəm qoydu. Musiqi incəsənətinin bütün sahələrində olduğu kimi, estrada musiqisi də müasir tələblər zəminində yeni ifaçılıq təcrübəsi və nailiyyətlər əldə etməyə başladı. Estrada sənətində yeni ifaçılıq istiqamətlərinin, janrların, kollektivlərin, ifaçı nəsillərin meydana gəlməsi, gənc istedadların peşəkar estradaya qədəm qoyması, müasir festivallar, layihələr və konsertlərin keçirilməsi, estrada musiqisinin sevilməsi bu sahənin inkişafını və uğurlarını təmin etdi.

Son onilliklər ərzində gəncliyin estrada musiqisinin müxtəlif təmayüllərinə, üslublarına olan sönməz marağı bu musiqinin bədii-estetik tərbiyə işində rolunu daha da artırmışdır. Digər tərəfdən, klassik və modern estrada janrlarının “yüngül musiqi”dən, populyar repertuardan (pop music) ibarət olması və estrada mahnılarının musiqili şou ilə bağlılığı bu sahənin əyləncə industriyasında, gənclərin istirahət və əyləncəsində, turizmde, şou-biznesdə aparıcı rolunu təmin etmişdir. Bazar iqtisadiyyatının tələb-təklif sistemində əhəlinin bədii maraqları və tələbatlarının, eləcə də istirahət və əyləncə imkanlarının təhlili göstərir ki, orta yaş təbəqələrində, xüsusilə yeniyetmə və gənclər arasında estrada musiqisinə maraq daha çoxdur. Belə demək olarsa, “estrada musiqisinin istehlakçıları” əsasən yeniyetmələr, gənclər və orta yaş həddində olan insanlardır. Bu fakt, əslində, estrada musiqisində mahnı janrının üstünlüyü, estrada musiqisinin sintetikliyi, səhnədə mahnı, rəqs, şou, dizayn, dekor, işıq elementlərinin vəhdəti ilə bağlıdır. Məhz estrada sənətinin ictimai rəyde böyük reyting qazanması və ona qarşı belə yüksək tələbatın olması nəticəsində ölkəmizin musiqi həyatında estrada musiqisindən ibarət ciddi peşəkar müsabiqələr, yerli və beynəlxalq festivallar, eləcə də əyləncə-istirahət konsertləri geniş vüsət almışdır. Bu baxımdan, birincisi, estrada musiqisinin müasir istirahət və əyləncə həyatında, bədii-estetik tələbatlarda geniş yer tut-

ması bu sahədə menecment fəaliyyətini nəinki aktuallaşdırır, həm də zəruri və qaçılmaz edir. İnsanların daim artan həyatı tələbatları, xüsusilə də həmişə yüksələn bədii və əyləncəvi tələbatları, onların İnternet vasitəsilə dünyanın ən yeni estrada ifalarını dinləməsi əsas verir ki, ölkəmizdə bu tələbatlar, üstəlik estrada musiqiçilərinin peşəkar maraq və maddi tələbatları menecerlər tərəfindən yalnız yüksək səviyyədə qarşılanmalı və təmin olunmalıdır. Çünki belə bir təminat estrada musiqisində müasir professional menecment vasitəsilə həyata keçə bilər. Beləliklə, Azərbaycanda estrada sənətinə ictimai və bədii tələbatın yüksək səviyyəsi bu sahədə professional menecment fəaliyyətini zəruriləşdirir. İkincisi, estrada sənətində menecmentin vacibliyi bu sahənin çoxtərəfli inkişafı ilə (yeni ifaçılar, müxtəlif təmayüllər, qruplar, konsertlər, festivallar, böyük dinləyici auditoriyası, estradanın kütləviləşməsi və s.) diqtə olunur. Çünki konsertlər, festivallar, müsabiqələr, istirahət-əyləncəvi layihələr, eləcə də onların təşkili və reklamı müasir tələblər səviyyəsində həyata keçirilməli, yaxşı nəticələrə malik olmalıdır. Məkanın, təbliğatin, informasiyanın, PR-in, texniki hazırlığın, maliyyə resurlarının təşkili də məhz menecerin vəzifəsinə daxildir. Üçüncüsü, ölkəmizdə estrada musiqisinin və onun ayrılmaz hissəsi olan şou-biznesin professional ifaçıları xarici ölkələrin estrada təcrübəsini və qabaqcıl şou-biznes sənayesini mənimcədikcə musiqi menecmentinin zəruriliyini dərk edir və buna görə də təhsilli, təcrübəli menecer və prodüserlər ilə işləməyi üstün tuturlar. Peşəkar estrada ifaçıları layihə meneceri, musiqi meneceri, kütləvi-mədəni tədbirlər meneceri və ya konsert meneceri ilə işləməyi öz sənət karyeraları, təkmilləşmələri və uğurları naminə vacib sayırlar.

Müasir estrada musiqisində yeniləşmələrin, inkişafın və nailiyyətlərin əldə olunmasında uğurlu menecer layihələrinin rolunu mütləq qeyd etməliyik. Bu layihələr müsabiqələri, mədəni-kütləvi tədbirləri, konsertləri, yubileyləri, festivalları, musiqili əyləncələri əhatə edir. Bu layihələrin ideyası, təşkili, icrası, əlaqələndirilməsi, reklamı, maliyyəsi və s. bu kimi geniş miqyaslı və çətin məsələləri isə, əlbəttə, professional menecerlərin sayəsində reallaşdırılır. Bütün bunları estrada menecmentinin “istehsal etdiyi məhsullar” adlandırmaq olar. Mütəxəssislər haqlı olaraq yazırlar ki, estrada layihələrinin, konsertlərin, mədəni-kütləvi tədbirlərin peşəkarlıqla təşkil olunması və bu sahədə məqsədlərin, vəzifələrin düzgün müəyyənləşdirilməsi vətəndaşların istirahət hüquqlarının, sosial ünsiyyətin və sosial-bədii, mənəvi tələbatların həyata keçirilməsində mühüm əhəmiyyətə malikdir [9, s. 6-20].

Beləliklə, Azərbaycan estradasının son onilliklər ərzində daha da təkmilləşməsi və inkişafında musiqi menecmentinin xüsusi rolu olmuşdur. Vurğulamaq lazımdır ki, menecmentin estrada, şou-əyləncə sahəsində fəaliyyəti və funksiyaları əsasən Mədəniyyət nazirliyi tərəfindən planlı, məqsədyönlü və professional idarəçilik səviyyəsində həyata keçirilmişdir¹. Tədqiqatlar nəticəsində müəyyən etmişik ki, “bu nazirliyin rəhbər ştrukturları və onun müvafiq idarələri, şöbələri respublikada musiqi incəsənətinə aid olan rəsmi dövlət siyasətini idarə edir, bu sferada menecment fəaliyyətini – planlaşdırma, idarəetmə, təşkilatçılıq, əlaqələndirmə, icra, səmərəlilik, maliyyə və nəzarət – həyata keçirirlər” [4, s. 58]. Təəssüf ki, ayrı-ayrı populyar estrada ifaçıları menecer və prodüser kadrlarının peşəkar xidmətindən kifayət qədər yararlanı bilmirlər. Çünki ölkəmizdə professional “art-menecment”, “musiqi menecmenti”, “prodüser” ixtisasları üzrə təhsil verən ali təhsil müəssisələri və bu ixtisasların təhsil standartları yoxdur, yaxud kadr hazırlığı qənaətbəxş deyil. Beynəlxalq standartlara və təcrübəyə əsaslanan peşəkar prodüser institutu hələ də formalaşmamışdır. Ayrı-ayrı şəxslərin bu və ya digər estrada müğənnilərinə və ya qruplarına fərdi qaydada göstərdiyi “menecer”, “prodüser” xidməti isə müasir professional menecmentin nəzəri və praktik tələbləri ilə uzlaşmır. Mövcud vəziyyətdə estrada musiqisi üzrə menecment funksiyaları (əsasən təhlil və proqnoz; məkanın, səs, video, işıq rejissorlarının, texniki qurğuların, bilet satışının, auditoriyanın təşkili; maliyyə resurları, reklam, informasiya, mətbuat konfransı və s.) bir qayda olaraq, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları, onların tabeliyində olan humanitar və mədəniyyət yönümlü dövlət idarələri, fondlar, ayrı-ayrı biznes şirkətləri, kommersiya firmaları, qeyri-hökumət təşkilatları, xarici prodüser qurumları, habelə populyar müğənnilərin özləri tərəfindən reallaşdırılır. Bəzən xarici ölkələrin görkəmli estrada, şanson, pop ulduzlarının respublikamızda konsertlərinin təşkili və maliyyə məsələlərinin həlli ilə ayrı-ayrı biznes və kommersiya şirkətləri, onların nəzdindəki menecer qrupları məşğul olurlar. Konsert menecmenti yönündə həyata keçirilən belə fəaliyyət respublikamızda xarici ölkələrin estrada ulduzlarının qastrol və konsertlərinin təşkilində bir sıra uğurlara imza atmışdır. Belə konsertlər illər uzununu Azərbaycan estrada dinləyicilərinin zöv-

¹Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət nazirliyi on ildən artıq müddətdə rəsmi olaraq, Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və turizm nazirliyi kimi fəaliyyət göstərmişdir. 2018-ci il, aprel ayından etibarən isə bu mərkəzi icra orqanı yenidən Mədəniyyət nazirliyi adı ilə fəaliyyətini davam etdirir.

qünü, bədii maraqlarını inkişaf etdirmiş, öz növbəsində estrada ifaçılığınıza müsbət təsir göstərmişdir. Bu istiqamətdə isə fəal, məqsədyönlü, aparıcı və ardıcıl təşkilati və icra işləri (menecment funksiyası), qeyd etdiyimiz kimi, Mədəniyyət və turizm nazirliyinə (Mədəniyyət nazirliyinə) məxsusdur. “Mədəniyyət və turizm nazirliyinin idarəetmə, təşkilati, icra və nəzarət funksiyaları onun musiqi mədəniyyəti və incəsənəti üzrə menecment rolunu da təsbit edir” [4, s. 59]. Lakin belə bir məqsədyönlü, professional, təcrübəli və davamlı menecmentlə yanaşı, digər özəl xidmətlər də mövcuddur. Lakin bəzən estrada ulduzlarının qastrollarına və konsertlərinə menecer xidməti göstərən ayrı-ayrı biznes, kommersiya şirkətlərinin işi heç də həmişə professional məqsədlərə xidmət etmir, məqsədyönlü və ardıcıl xarakter daşımır, yalnız tərəflərin şəxsi qazanc maraqlarını ödəyir. Mədəniyyət nazirliyinin isə mədəniyyət və incəsənətin idarə olunmasında aparıcı rolu musiqi menecmentinin müasir tələblərinə cavab verməklə bərabər, onun inkişafında müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Nazirliyin musiqi menecmenti istiqamətində nailiyyətləri çoxsaylı və konkret faktlar əsasında öz təsdiqini tapır. Azərbaycanda estrada sənəti ilə əlaqəli həyata keçirilən çoxsaylı layihələr fikrimizi təsdiq edə bilirlər. Beynəlxalq layihələrdə respublikamızın istedadlı və peşəkar estrada musiqiçilərinin iştirakı milli estradamızın nailiyyətlərinin, onun inkişaf etmiş xarici estrada ilə əlaqələrinin daha bir təsdiqidir. Belə uğurlu fəaliyyətin ən qabarıq göstəricilərindən biri Azərbaycanın məşhur Avroviziya Mahnı Müsabiqəsində (Eurovision Song Contest) iştirakı ilə bağlıdır.

Avropa ölkələrində keçirilən Avroviziya Mahnı Müsabiqəsinə ilk dəfə 2008-ci ildə qatılan Azərbaycan həmin ildən etibarən bu beynəlxalq mahnı müsabiqəsində uğurla iştirak etmişdir. Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası Avropa Yayım İttifaqına 2006-cı ildə qoşulmuşdur və həmin ildən Azərbaycanda müsabiqəni yayımlamaq hüququ İTV kanalına məxsus olmuşdur. Ölkəmiz 2008-ci ildə ilk dəfə müsabiqəyə qatılmışdır. Mahnı müsabiqəsində iştirak üçün hər il milli seçim turları keçirilmişdir. Avrovizion Mahnı Müsabiqəsində Azərbaycanın iştirakını təşkil etmək üçün bütün hazırlıq və təşkilati tədbirlər Heydər Əliyev Fondu, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və İTV tərəfindən həyata keçirilmişdir. Bu beynəlxalq mahnı yarışması ilə bağlı menecment fəaliyyəti (idarəetmə, təşkilətmə, əlaqələndirmə, seçim, informasiya, media, repertuar, səhnə təqdimi, maliyyə və s.) əsasən həmin qurumlara məxsus olmuşdur. Azərbaycanın Avrovizion Mahnı Müsabiqəsində iştirakının ilk günündən layihəyə dəstək verən Heydər Əliyev Fondunun

təşkilatçılığı bu yarışmada peşəkarlıqla və uğurla iştirakımızda mühüm rol oynamışdır. Bəzi faktları araşdıraraq və təhlil edək.

2008-ci il, mayın 24-də Serbiyanın paytaxtı Belqradada keçirilən 53-cü Avrovizion Mahnı Müsabiqəsində həmyerlilərimiz Elnur Hüseynov və Samir Cavadzadənin professional səviyyəli ifasında “Day After Day” mahnısı uğur qazandı. İfa finalda 20 mahnı arasında 132 xalla 8-ci yerə layiq görüldü. Mahnının sözləri Zəhra Bədəlbəylinin, musiqisi Gövhər Həsənzadəninindir. 2009-cu il, mayın 16-da Moskvada keçirilmiş 54-cü Avroizion Mahnı Müsabiqəsində Azərbaycanı təmsil edən Aysel Teymurzadənin İran, İsveç müğənnisi Araş ilə birlikdə oxuduğu “Always” mahnısı ilə finalda 3-cü yeri tutdu. Mahnının sözləri və bəstəsi Araşa məxsusdur. 2010-cu il, mayın 29-da Norveçin paytaxtı Osloda keçirilmiş 55-ci müsabiqədə Azərbaycanı təmsil edən müğənni Səfurə Əlizadə “Drip Drop” mahnısı ilə 207 xal toplayaraq, 39 ölkə arasında 5-ci yeri tutmuşdur. 2011-ci il, mayın 14-də Almanıyanın Düsseldorf şəhərində keçirilən 56-cı Avrovizion Mahnı Müsabiqəsində Azərbaycanı təmsil edən Eldar Qasimov və Nigar Camalın ifa etdikləri “Ranning Scared” mahnısı 221 xal toplayaraq, 43 ölkə arasında ilk dəfə birincilik əldə etdi. Bununla da 4 il ərzində müsabiqədə iştirakımız səsvermə nəticəsində ilk dəfə birinci yerə layiq görüldü. Nəticədə Azərbaycan Respublikası beynəlxalq mahnı müsabiqəsinə ev sahibliyi etmək hüququ qazandı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev “Eurovision - 2010” mahnı müsabiqəsinin Bakı şəhərində keçirilməsi haqqında 2011-ci il, 19 may tarixli sərəncam imzaladı. Bu sərəncama əsasən mahnı müsabiqəsinin keçirilməsi ilə bağlı yaradılan təşkilat komitəsinə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva sədrlik etdi. Təşkilat komitəsinə altı nazir, Bakı şəhər İH başçısı, İTV-nin baş direktoru, bir neçə dövlət qurumlarının prezidentləri və digər rəsmi şəxslər üzv seçildi. 2012-ci ilin may ayında Bakıda keçiriləcək Avrovi-ziya (Eurovision) Mahnı Müsabiqəsinə hazırlıq çərçivəsində Heydər Əliyev Fondu ilə İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti arasında əməkdaşlığa dair anlaşma memorandumu imzalandı. Memorandumda müsabiqəyə dair bütün idarəetmə və təşkilatçılıq işləri öz əksini tapdı. Bundan başqa, razılaşma sənədinə bütün təşkilatı işlərə, eləcə də Bakı şəhərinin müsabiqəyə uyğun bəzədilməsinə, Eurovision Mahnı Müsabiqəsi həftələrində “Euroville”, “Euroclub” kimi ənənəvi sosial proqramların təşkilinə və könüllülər komandasının cəlb olunmasına təşkilati və maliyyə dəstəyi göstərilməsi və digər məsələlər daxil edildi. Bu müsabiqəyə geniş hazırlıq işləri uğurla həyata

keçirildi. Obyektiv və şəffaf seçim turlarının nəticəsi göstərdi ki, 2012-ci ilin may ayında baş tutacaq 57-ci Avroviziya Mahnı Müsabiqəsində Azərbaycanı Səbinə Babayeva təmsil edəcək. Bu gənc müğənni 2008-ci ildən Avroviziya Mahnı Müsabiqəsi üzrə Milli Seçim turlarında ardıcıl iştirak etmiş və ölkəmizin musiqisevərləri arasında öz parlaq istedadı, peşəkarlığı, yeni ifa tərzı və mahnıları ilə yaxşı reyting qazanmışdır. Şübhəsiz, belə nüfuzlu beynəlxalq yarışmanın Bakı şəhərində keçirilməsi respublikamızın ictimai, mədəni, iqtisadi və siyasi həyatında mühüm hadisədir və ölkəmizdə estrada sənətinin, mədəni əlaqələrin, turizm potensialının inkişafında müsbət rol oynamışdır. Təsadüfi deyil ki, layihənin və təşkilati işlərin əhəmiyyəti mediada da yüksək dəyərləndirilmişdir: “Azərbaycanın bu möhtəşəm tədbirə ev sahibliyi etməsi ilk növbədə turizm sahəsinin daha da inkişaf etməsinə səbəb olacaq. Turizm ili çərçivəsində iri infrastruktur layihələrin həyata keçirilməsi, o cümlədən, 2011-2013-cü illərdə Bakı şəhərinin, ətraf qəsəbələrin və regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə dövlət proqramının qəbul edilməsi də bu işə öz töhfəsini verəcək. Təkcə bu müsabiqə ilə əlaqədar ölkəmizə təxminən 70 minə yaxın turistın gələcəyi gözlənilir. Bu isə turizmin daha da inkişafına və bu sahədən gələn gəlirin ən azı 10% artmasına səbəb olacaq. Bu müsabiqənin Azərbaycanda keçirilməsi bizə imkan verəcək ki, ölkəmiz haqqında olan həqiqətləri Avropalı qonaqlara olduğu kimi çatdıraq. Azərbaycanın əsas problemlərindən olan Qarabağ münaqişəsi barədə, torpaqlarımızın 20%-nin işğalçı Ermənistan tərəfindən işğal olunması, bir milyona yaxın soydaşımızın doğma yurdlarından didərgin düşməsi barədə məlumatları ilk mənbədən alacaqlar. Ölkəmizin qədim tarixə malik dövlət olması, milli mədəniyyətimiz və ənənələrimiz, musiqimiz, mədəni və mənəvi irsimiz haqqında daha da dolğun şəkildə məlumatları olacaq. Bu yarışmaya ev sahibliyi etmək gələn qonaqlara imkan verəcək ki, ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarına nə qədər önəm verildiyini, ölkəmizin ən tolerant ölkə olduğunu, müxtəlif millətlərin mehribanlığı şəraitində yaşamasını öz gözləri ilə görsünlər. Azərbaycanda iqtisadi inkişafın, əmin-amanlığın, sabitliyin olduğunu öz gözləri ilə görəcəklər ki, bu da son nəticədə iqtisadiyyatın inkişafında əsas amillərdən biri olan investisiyaların ölkəyə axınını daha da sürətləndirəcək. İqtisadiyyatımızın müxtəlif sahələrinə sərmayə qoyulmasına maraq artacaq... Mənim ölkəmə yalnız və yalnız qələbə, qalibiyyət yaraşır. Hər yerdə, hər zaman, hər sahədə. Bu qalibiyyətlər bizi işıqlı sabaha, nurlu gələcəyə doğru istiqamətləndirir. Məhz bu nailiyyətlər bizim ücrəngli bayrağımızı göylərə qaldırır, Azərbaycanımızın

sədasını bütün dünyaya çatdırır. İstər idman, istər tarix, istərsə də mədəniyyət sahəsində. Fərq etməz. Əsas olan ölkəmizi qürurla təmsil etmək və vətənimizə, xalqımıza qalibiyyət sevincini yaşatmaqdır. Əsas olan həmişə öndə olmaq, həmişə qələbə çalmaq və bütün dünyaya səs salmaqdır. Əsas olan ölkəmizi, tariximizin əzəmətini, mədəniyyətimizin zənginliyini tanıtmalıdır və əsas olan odur ki, Azərbaycanımızın musiqi sədaları dünyanın hər tərəfindən eşidilsin, dünyanın hər bir bucağını titrətsin. Necə ki, 2011-ci ilin mayında Running Scared mahnısı ilə ölkəmizə qalibiyyət gətirən Eldar və Nigar EY ƏZİZ ANAM AZƏRBAYCAN oxumaqla bütün Avropanı titrətdilər” [1].

Beləliklə, estrada və şou sənayesinin dünyanın əksər ölkələrinin müasir mədəniyyətində, cəmiyyətin bədii tələbatlarında əsas yerlərdən birini tutması müstəqil və inkişaf edən bir ölkə kimi Azərbaycanda da həllini və təsdiqini tapdı. Başlıcası, Bakıda keçiriləcək növbəti beynəlxalq müsabiqəyə ciddi hazırlıq işlərinin, təşkilatı və icra tədbirlərinin xüsusi, çətin tələbləri və geniş proqramı, eləcə də onların yüksək səviyyədə həyata keçirilməsi bir daha təsdiq etdi ki, müasir menecmentin təcrübəsi, funksiyaları, nəzəriyyə və praktikasi musiqi incəsənətinin müxtəlif sahələrində, o cümlədən, estrada ifaçılığında və müsabiqələrin təşkilində olduqca zəruri, mühüm rolə malikdir. Digər tərəfdən, təşkilat komitəsi məhz innovativ menecment sayəsində müsabiqəyə hazırlıq işlərini müasir beynəlxalq tələblər səviyyəsində həyata keçirdi, müsabiqəyə böyük humanist dəyər, anlam və məqsədlər aşılaya bildi.

Müsabiqədə ölkəmizi təmsil edənlərin qələbəsi, əslində, çox-çox qədimlərdən tarixin süzgəcindən keçərək bu günə gəlmiş musiqi mədəniyyətimizin bədii zənginliyini, musiqimizdə ənənə, müasirlik və novatorluğun vəhdətini, gənc ifaçılarımızın istedadını və müasir estrada ilə ayaqlaşmalarını bütün dünyaya çatdırdı. Bu qələbənin, qeyd etdiyimiz kimi, birincilik, inkişaf və nailiyyət kimi mahiyyətləri ilə yanaşı, dünya ilə mədəni dialoq, əməkdaşlıq, təbliğat kimi əhəmiyyəti də vardır. “Bu isə o deməkdir ki, 2012-ci ilin mayında bütün Avropanın diqqəti Azərbaycana, paytaxt Bakıya yönələcək. Eləcə də, Azərbaycan bütün Avropa ölkələrinə ev sahibliyi edəcək. Bu qələbə bütün Avropa ölkələrini məhz Azərbaycanda cəmləməyə, ölkəmizi hərtərəfli şəkildə bütün dünyaya tanıtmaga, iqtisadiyyatını, mədəniyyətini daha da inkişaf etdirməyə əsas oldu. Bu bir il ərzində ayrı-ayrı Avropa ölkələrinin kanallarında yayımlanan Azərbaycan, onun tarixi, mədəniyyəti haqqında süjetlər, ölkəmizdə qonaqları yüksək səviyyədə qarşılamaq, yerləşdirmək üçün tikilən otellər, çəkilən yollar, aparılan abadlıq işləri və s. ölkəmizin iqtisadi,

siyasi, turizm, mədəniyyəti baxımdan inkişafına böyük bir təkan verdi. Bu il ev sahibliyi edəcək xalqımız qonaqlarına LIGHT YOUR FIRE (“Alovunu isıqlandır”) deyəcək və bununla da Odlar yurdu olan Azərbaycan bütün istiliyini, qonaqpərvərliyini, adət-ənənələrini nümayiş etdirəcək. İndi hər bir Azərbaycan vətəndaşı bu müsabiqənin keçirilməsini böyük səbirsizliklə gözləyir. Həm ev sahibliyi, həm də ölkəmizə pənah gətirəcək minlərlə insanı layiqincə, Odlar yurdu Azərbaycanın adına yaraşan bir şəkildə qarşılamaq həyəcanı tutduğu vəzifəsindən, cəmiyyətdəki mövqeyindən asılı olmayaraq, hər bir Azərbaycan vətəndaşının qəlbini bürüyüb.” [1]. Həqiqətən də, möhtəşəm estrada müsabiqəsində növbəti qələbəni qazandıq. 2012-ci il, may ayında Bakıda, Cristall Holl-da “Light Your Fire!” (“Öz məşəlini alovlandır”) şüarı altında keçirilən 57-ci Avroviziya müsabiqəsində həmyerlimiz Səbinə Babayeva “When The Music Dies” mahnısı ilə 4-cü yerə layiq görüldü [2].

Estrada sənətində menecment fəaliyyətinin daha bir uğuru gənclər arasında mahnı ifaçılığı və yaradıcı qabiliyyət istiqamətində təşkil olunan müsabiqələrdir. Respublikada musiqi menecmentinin inkişafına güclü təkan verən belə uğurlu layihələrdən biri də “Səs Azərbaycan” yarışmasıdır. Gənc estrada ifaçılarının bu yarışması 2015-ci il noyabrın 1-də başlamış, 2016-cı il, martın 4-də yekun konsertlə başa çatmışdır. Müsabiqənin iştirakçıları üçün əsas şərtlərdən biri repertuarın klassik estrada, pop və caz nümunələrindən ibarət olması idi. Müsabiqədə xarici dillərlə yanaşı, Azərbaycan dilində estrada mahnıları da oxunmuşdur. “Talpa” şirkətinin layihəsi olan, 2010-cu ildə Niderlandiyada start götürən və sonra 50-dən çox ölkədə, o cümlədən, Avropa ölkələrində, ABŞ-da lokal olaraq yayımlanan “The VOİCE” layihəsi Azərbaycanda “Səs Azərbaycan” (The Voice of Azerbaijan) adı ilə həyata keçirildi. Müsabiqə barəsində məlumatda yazılmışdır: “THE VOICE” – bütün dünyada vahid, unikal format olmaqla yanaşı, indiyə qədər televiziyalarda yayımlanan digər səs yarışmalarından fərqlənir. İndi ölkəmizdə bu layihəni “Səs Azərbaycan” adı ilə təqdim etməyin vaxtıdır. Azərbaycan Televiziyasında yayımlanacaq ilin gözlənilən musiqi layihəsinin məqsədi ölkənin əsas SƏSini tapmaqdır. Qaydalara əsasən 4 nəfərdən ibarət münisiflər heyəti “gözübağlı dinləmələr” mərhələsində öz komandalarını formalaşdırmalıdır. Münisiflər heyəti arxası səhnəyə doğru əyləşərək iştirakçıların vokal imkanlarını dəyərləndirib, onları seçir. Hər münisif öz komandasına yalnız 14 nəfər seçə bilər. “Gözübağlı dinləmələr”dən sonra iştirakçılar mübarizəsini “Rinq” və “Canlı efir”də davam etdirir” [7].

Yarışmanın münisflər heyətinə estrada musiqisinin görkəmli təmsilçiləri – xalq artistləri Mübariz Tağıyev, Faiq Ağayev, əməkdar artistlər Tünzalə Ağayeva və Manana Caparidze daxil idilər. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı, “Talpa” şirkətinin lisenziyası, Azərbaycan Televiziyası və Radiosunun təşkilatçılığı ilə keçirilən müsabiqə hər həftənin cümə günü yayımlanırdı. Müsabiqənin bütün şərtlərinə əməl olundu, yüksək səviyyəli maddi-texniki imkanlar, münisflərin demokratik mövqeyi, tamaşaçıların düzgün seçimi bu yarışma və onun nəticələri haqqında müsbət rəy yaratdı. Münisflər heyətinin üzvü, əməkdar artist T.Ağayeva mətbuata yarışma haqqında belə demişdir: “Mən çox şadam ki, bütün dünyada tanınan layihədə münisflər heyəti kimi çıxış edirəm. İstedadlı gəncləri seçmək, onların üzə çıxarılmasında, tanınmasında həm həmkarlarımın, həm də mənim rolum olacağına görə çox şadam. İnanıram ki, doğurdan da səsi olan insanlar bu layihəyə qatılacaq, ümid edirəm ki, kim layiqdirsə o da qazanacaq” [3].

Sənətsünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor C.Mahmudova müsabiqənin nəticələrinə dair fikirlərini belə bölüşür: “İlk baxışdan sadə və asan görünən müsabiqə prosesi əslində orada iştirak edən və layihəni həyata keçirən bütün insanlardan böyük səriştə və dözümlülüklə yanaşı, həm də yüksək professionalıq tələb edirdi. Azərbaycanın bütün bölgələri üzrə aparılan seçim turları nəticəsində 3000 müraciət edən insan arasından ilkin olaraq 100 nəfər seçildi ki, onlardan 56-sı yekun mərhələyə buraxıldı. İlk efir günü 2015-ci il noyabrın 13-də baş tutan «Səs»in əsas məramı gənc istedadların üzə çıxarılmasından, onların tanınılmasından ibarət idi. Müsabiqəni baxımlı edən bir sıra amillər var: münisflərin birinci mərhələdə iddiaçıları görmədən onların yalnız səslərinə qiymət verərək seçilməsi, daha sonra hər münisfin komandasına daxil olan ifaçıların cütlüklərə bölünərək ifaları və s. Müsabiqədə bir neçə dildə müxtəlif üslublar – estrada, pop, rok, caz üslubunda nümunələrin ifasına imkan verilir. Bir sözlə, «Səs»i izləyən hər bir tamaşaçı burada öz zövqünə uyğun musiqi nömrəsi tapa bilər. İştirakçıların repertuar seçimində nümayiş olunan gözəl zövq onların ustadlarının müsbət keyfiyyəti kimi qeyd olunmalıdır. Azərbaycan musiqisinin zəngin irsindən yararlanmaqla yanaşı, iddiaçılar dünya musiqisinin də ən məşhur, yüksək bədii səviyyəyə malik örnəklərinə üz tuturdular. Bu da televiziya ekranlarından onları seyr edən insanlarda da düzgün musiqi zövqünün formalaşmasına bir yardımdır. Bu da bütövlükdə Azərbaycan Televiziya və Radiosunun musiqi siyasətinin ümumi tendensiyalarına tam uyğundur. Televiziyanın dünyada ən böyük auditoriya olduğunu nəzərə alsaq, musiqi verilişləri,

müsabiqə və konsertlər vasitəsilə neçə nəsil insanların milli-mənəvi dəyərlər məcrasına yönəldilməsinin vacibliyini hər zaman diqqətdə saxlamaq lazımdır. Zənnimizcə, «Səs» layihəsinin hər bir buraxılışında dinləyicilərə ən layiqli musiqi nümunələri təqdim edilirdi» [6].

Şərtlərə görə müsabiqə belə mərhələlərlə keçirildi: “gözübağlı” dinləmələr, Rinq, Canlı efir, Yarımfinal, Final. Prof. C.Mahmudovanın fikrincə, ümidlər boş çıxmadı – «Səs» doğrudan da bütün Azərbaycanda böyük əks-səda doğurdu. “Dörd ay ərzində hər cümə günü televiziya ekranlarından izlədiyimiz həyəcanla dolu anlar, eyni zamanda, müasir ifaçılıq sənətinin nümayişinə çevrildi. Bir daha sübut olundu ki, müasir Azərbaycan gəncləri arasında istedadlı, öz üzərində işləyən, mədəniyyətimiz naminə çalışmağa hazır olan şəxslər çoxdur” [6].

Müsabiqə nəticəsində respublikamızda neçə-neçə istedadlı, gənc estrada müğənnisi aşkar oldu. Məsələn, Emiliya Yaqubova, Hüseyn Abdullayev, Səmrə Rəhmili, Samirə Əfəndiyeva, Nərmən Kərimbəyli, Şamil Məmmədov, Ozan Əhmədov və b. yaxşı nəticələrlə fərqləndilər. Bu gənc ifaçılar müsabiqədən sonra konsertlərdə, digər layihələrdə fəal iştirak etdilər.

Estrada musiqisi sahəsində uğurlu menecment fəaliyyəti digər yeni layihələrdə də öz real və uğurlu həllini tapmışdır. Məsələn, “Bakı payızı”, “Bakı gecələri”, “Retro Bakı”, “Xəzərin sahilində”, “Jara” kimi estrada layihələri istedadlı ifaçı gəncləri ictimaiyyətə tanıtmış, onları peşəkar sənətə gətirmiş, əhalinin istirahət və əyləncəsini təmin etmiş, gənclərin bədii zövq və tələbatlarını ödəmiş, estrada ifaçılığının inkişafına müsbət təsir göstərmiş və ölkəmizin musiqi həyatını maraqlı etmişdir.

Beləliklə, araşdırmamızın nəticələrini təqdim edirik:

- Estrada-musiqi sənətində menecmentin iştirakı və fəaliyyəti bu sahənin müasir dövrdə inkişafı, yeniləşməsi, nailiyyətlər əldə etməsi, böyük dinləyici auditoriyası qazanması, sosiallaşması üçün olduqca zəruridir;
- Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin çoxəsrli bazar iqtisadiyyatında əldə olunmuş elmi əsaslı və zəngin menecment təcrübəsi artıq müstəqil Azərbaycanda da öz obyektiv və real şərtlərini irəli sürür;
- Musiqi menecmentində aparıcı və əsas rol Azərbaycan Mədəniyyət nazirliyinə, Heydər Əliyev Fonduna məxsusdur;
- Təhsilli musiqi meneceri, art-menecer və prodüser kadrlarının yetişdirilməsi üçün ali təhsil müəssisələrində bu ixtisasların tədrisi günün ən vacib tələblərindən biridir. Bu tələb Azərbaycanda musiqi incəsənətinin daim artan

inkışafı, onun dünyada təbliği, yaradıcılığın mənəvi və maddi stimullaşdırılması, musiqi incəsənətinin iqtisadi münasibətlərə daxil olması ilə bağlıdır;

- Estrada musiqisinin inkışafı, yeniləşməsi, onun cəmiyyətin bədii maraq və tələbatlarında aparıcı yer tutması, artıq bu sahənin peşəkarları qarşısında real və qaçılmaz tələblər qoyur: təhsilli, təcrübəli və bacarıqlı menecer və prodüserlərlə birlikdə işləmək, musiqi menecmentinin fəaliyyətindən daim yararlanmaq. Bu tələbin həyata keçməsi peşəkarlar üçün ifanın, repertuarın təkmilləşməsi; yeni mahnıların yazılması və kliplərin çəkilməsi; dinləyici auditoriyasının genişlənməsi, yeni layihələrin hazırlanması, təşkili və icrası; reytingli festival və konsertlərə qatılmaq; çoxsaylı dinləyiciləri olan konsertlərin təşkili; media ilə aktiv əlaqələrin qurulması, reklam işinin və uğurlu PR-in təşkili; sponsorların və investorların cəlb olunması; yüksək karyeranın və şöhrətin əldə olunması; yeni İnternet resurslarına çıxış və nəhayət, maliyyə qazanclarının artması kimi nailiyyətlər baxımından çox vacibdir.

Açar sözlər: Azərbaycanda estrada musiqisi, menecmentin musiqi-estradə sənətində əsas vəzifələri, menecment layihələrinin nailiyyətləri və perspektivləri, Avroviziya mahnı müsabiqəsi, Səs Azərbaycan.

ƏDƏBİYYAT

1. Avroviziya-2012 mahnı yarışması və müstəqil Azərbaycan. // Topraq. wordpress.com – 12 may, 2010. - <https://topraq.wordpress.com/2012/05/17/avroviziya-2012/>
2. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin illik hesabatları. - <http://www.mct.gov.az/>
3. Azərbaycanın ən möhtəşəm yarışması başladı //Azerinfo.az –29 oktyabr, 2015.-<http://azerinfo.az/medeniyyet/6198-azerbaycanin-en-mohteshem-yarishmasi-bashladi.html>
4. İbrahimova S. Azərbaycan müasir musiqi incəsənətində menecmentin bəzi xüsusiyyətləri//”Musiqi dünyası”. - 2017, N 3/72 - s. 58-61.
5. İbrahimova S. Çox istedadlı gənclərimiz var //Day.az – 4 iyul, 2013.
6. Mahmudova C.E. “Səs Azərbaycan” - Bu da nəticə. //Modern az. – 14 mart, 2016. - <http://modern.az/articles/98514/1/#gsc.tab=0>
7. “Səs Azərbaycan” müsabiqəsinin rəsmi saytı - <http://thevoice.az/az>
8. Корнеева С.М. Музыкальный менеджмент. – Москва, ЮНИТИ-ДАНА, 2006.

9. Стрельцов Ю.А. Культурология досуга. Изд. 2-ое. – Москва, МГУКИ, 2003.
10. Тульчинский Г. Л., Шекова Е. Л. Менеджмент в сфере культуры: Учебное пособие. 3-е изд., стер. — СПб.: Изд. «Лань»; Изд. Планета музыки, 2007.

Sonakhanum Ibragimova (Azerbaijan)

A viewpoint at the achievements of pop-musical management in Azerbaijan

The subject of the paper is the achievements of musical management in Azerbaijan. This question has a scientific and practical relevance for modern musicology. The musical management is a new and interesting organizational and non-commercial direction in the musical culture of Azerbaijan. For a comprehensive study of this activity, it is necessary to apply complex methods of musicology, management science, sociology and cultural studies. In order to develop musical art, are often implemented modern management projects, including festivals, contests, concerts.

Key words: Pop music in Azerbaijan, the main tasks of management in pop-music art, success and prospects of management projects perspectives, Eurovision Song Contest, the voice of Azerbaijan.

Сонаханум Ибрагимова (Азербайджан)

О достижениях эстрадно-музыкального менеджмента в Азербайджане

Предметом статьи является достижения эстрадно-музыкального менеджмента в Азербайджане. Данный вопрос имеет научно-практическую актуальность для современного музыковедения. Эстрадно-музыкальный менеджмент - новое и интересное организаторское и некоммерческое направление в музыкальной культуре Азербайджана. Для всестороннего изучения данной деятельности необходимо применять комплексные методы музыковедения, управленческой науки, социологии и культурологии. В целях развития музыкально-эстрадного искусства часто реализуются современные менеджерские проекты, в том числе фестивали, конкурсы, концерты.

Ключевые слова: эстрадная музыка в Азербайджане, основные задачи менеджмента в музыкально-эстрадном искусстве, достижения и перспективы менеджерских проектов, конкурс песни Евровидение, голос Азербайджана.